

حکمت ابوالحسن

شرحی بر خطبه توحیدیه نهج البلاغه

سید ابوالحسن رفیعی قزوینی

زندگی نامه و آثار حکیم مقاله سید ابوالحسن رفیعی قزوینی

مقدمه و تحقیق:

محمدرضا بندرچی

سرشناسه	: بندرجی، محمدرضا، ۱۳۴۰ -، گردآورنده.
عنوان قرارداد	: نهج البلاغه. خطبه توحیدیه. شرح.
عنوان و نام پدیدآور	: حکمت ابوالحسن: شرحی بر خطبه توحیدیه نهج البلاغه: زندگی نامه و آثار سید ابوالحسن رفیعی قزوینی قدس سره / تحقیق و نگارش محمدرضا بندرجی.
مشخصات نشر	: قزوین: سایه گستر، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۴۳۰ص.
شابک	: 978-964-502-543-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
یادداشت	: واژه نامه.
موضوع	: رفیعی قزوینی: ابوالحسن، ۱۳۵۳-۱۲۶۸.
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ق. خطبه توحیدیه -- نقد و تفسیر.
موضوع	: توحید.
شناسه یزدی	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ق. خطبه توحیدیه. شرح.
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۹ ب ۹ ح ۸ / ۱۳۶۴ BBR
رده بندی دیویی	: ۱۸۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۱۷۶۵۲۲

نشر سایه گستر: قزوین، چهارراه نادری تلفن: ۲۲۲۸۰۲۲ - ۲۲۳۵۳۰۵ - ۲۸۱۰

- نام کتاب: حکمت ابوالحسن
- شرحی بر خطبه توحیدیه نهج البلاغه
- (زندگی نامه و آثار سید ابوالحسن رفیعی قزوینی)
- مقدمه و تحقیق: محمد رضا بندرجی
- صفحه آرای: سیده سودابه احمدی
- نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۰
- شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه
- قیمت: ۷۰۰۰ تومان
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: الهادی
- شابک: ۲-۵۴۳-۵۰۲-۹۶۴-۹۷۸
- پست الکترونیک مؤلف: mohammadreza_handarchi@Yahoo.com

فهرست مندرجات

۱	دیباچه.....
	شرح احوال و آثار
۷	ولادت و نشو و نما.....
۱۰	نسب و خاندان و شجره حیات.....
۱۶	تحصیلات و استادان قزوین.....
۱۷	حاج ملا علی طارمی.....
۱۷	حاج ملا علی اکبر ایردی سیادهنی.....
۳۱	هجرت به تهران.....
۳۳	اساتید تهران.....
۳۵	۱- حاج شیخ عبد النبی نوری.....
۳۹	۲- حکیم هیدجی.....
۳۲	۳- میرزا حسن کرمانشاهی.....
۳۹	۴- میرزا هاشم اشکوری گیلانی.....
۴۴	۵- میرزا ابراهیم زنجانی.....
۴۸	۶- میرزا محمود کهکی قمی.....
۵۰	۷- حاج سید محمد تنکابنی.....
۵۳	۸- حاج فاضل رازی شمیرانی.....
۵۴	۹- میرزا مسیح طالقانی.....
۵۵	۱۰- آقا شیخ علی رشتی.....
۵۵	۱۱- آقا میر شهاب نیریزی.....
۵۶	بازگشت موقت به قزوین.....
۵۷	تحصیل در قم.....
۵۸	اساتید قم.....
۵۹	۱- حاج شیخ عبد الکریم حائری یزدی.....
۶۲	۲- میرزا علی اکبر حکمی یزدی.....

۷۱	۳- حاج شیخ ابوالقاسم کبیر قمی
۷۵	۴- حاج شیخ محمد رضا نجفی اصفهانی مسجدشاهی
۷۶	شجره نامه علمی
۷۸	تشکیل حوزه علمیه قم
۸۰	تشریف به حج
۸۱	سفر دوم به قم و تشکیل حوزه علمیه در قزوین
۸۵	بیانات دانشوران درباره حوزه درس علامه
۸۵	۱- حسن حسن زاده آملی
۸۵	۲- سید جلال الدین آشتیانی
۸۶	۳- دکتر سید حسین نصر
۸۷	۴- داریوش شایگان
۸۸	۵- سید جلال الدین آشتیانی
۹۲	۶- آقا سید رضی شیرازی
۹۳	۷- غلامحسین ابراهیمی دینانی
۹۵	شاگردان و دانش آموختگان فرد علامه
۱۱۴	هجرت دوم به تهران
۱۱۶	بیانات شاگردان مهم وی درباره ویژگی های علمی و عملی
۱۱۶	۱- حسن حسن زاده آملی
۱۲۶	۲- آقا سید رضی شیرازی
۱۳۷	۳- سید حسین نصر
۱۵۰	۴- غلامحسین رضائزاد

آثار و نوشته ها

۱۵۹	آثار و نوشته ها
۱۷۳	آثاری که پیرامون علامه رفیعی نگاشته شده
۱۷۶	علامه رفیعی و مسائل اجتماعی و سیاسی
۱۷۸	۱- تقریب مذاهب اسلامی
۱۸۰	۲- انتقاد از انحرافات اخلاقی
۱۸۰	۳- قوانین خلاف شرع
۱۸۱	۴- رسانه های مفسد
۱۸۲	۵- اجتناب از حکام ظلم و جور

۱۸۲.....	۶- موضع گیری علیه اسرائیل و صهیونیسم
۱۸۳.....	۷- انحرافات عقاید نویسندگان معاصر
۱۸۷.....	۸- حوادث حسینیّه ارشاد
۱۸۸.....	موضع گیری های سیاسی
۱۸۹.....	اعلامیه ها و تلگراف های سیاسی پیرامون حوادث کشور
۲۰۵.....	لطائف و ظرایف
۲۱۰.....	حکایاتی عبرت انگیز از شنیده های علامه
۲۱۳.....	روایات صادقانه درباره علامه رفیعی
۲۲۱.....	بانگ رحیل
۲۲۵.....	شرح خطبه توحیدیه نهج البلاغه
۲۸۵.....	تفسیر فلسفی آیه های اول و دوم سوره یونس

چند نکته قرآنی

۲۹۶.....	اتهام تحریف
۲۹۷.....	تاویل
۲۹۹.....	اهل بیت
۳۰۲.....	سوره جعلی ولایت
۳۰۴.....	تحریف بخشی از کتاب خدا
۳۰۶.....	مصحف حضرت زهرا

سه جنبه اعجازی قرآن کریم

۳۱۱.....	اخبار از غیب
۳۱۵.....	جنبه علمی قرآن
۳۱۵.....	جنبه ادبی

عرفان حج

۳۲۵.....	مقدمه
۳۲۶.....	الف: چند نکته
۳۲۸.....	ب: توضیح نکات شرعی حج
۳۲۸.....	نیت

۳۲۹.....	میقات
۳۲۹.....	احرام
۳۳۰.....	ج: توضیح نکات عرفانی
۳۳۰.....	عرفان پوشیدن لباس احرام
۳۳۱.....	عرفان تلبیه
۳۳۲.....	تفسیر آیه ۲۷ سوره حج
۳۳۳.....	حضور ذخیره عالم هستی (عج)
۳۳۵.....	دعوت الهی به حج
۳۳۸.....	عرفان وقوف
۳۴۴.....	عرفان عبد قربان
۳۴۵.....	عرفان «طواف حج»
۳۴۶.....	عرفان رمی جمرات
۳۵۴.....	عرفان قربان کردن
۳۵۷.....	عرفان شرایط قربانی
۳۵۸.....	عرفان تقسیم گوشت قربانی
۳۶۰.....	عرفان حلق رأس
۳۶۵.....	عرفان طواف حج
۳۶۷.....	عرفان وقوف در منی
۳۷۱.....	تصاویر و خطوط
۳۸۵.....	فهرست اشخاص
۳۹۹.....	فهرست مکان‌ها
۴۰۳.....	فهرست کتب و نشریات
۴۰۹.....	فهرست آیات و احادیث
۴۱۳.....	فهرست منابع

دیباچه

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب شریف نهج البلاغه که مجموعه‌ای از خطابه‌ها و نامه‌ها و سخنان کوتاه مولای متقیان، ابوالحسن امیرالمؤمنین علی علیه السلام است و توسط دانشور کم نظیر امامیه مرحوم سید رضی رحمته الله علیه از میان آثار باقی مانده از آن امام همام گلچین شده، اثری است جاودانه که در بین اثرهای نوشتاری باقی مانده از بشر، بی‌نظیر است به حدی که در بین دانشمندان ما به **أخ القرآن** شهرت یافته و آن را **دَوْنُ کَلام الخالق** و **فَوْقُ کَلام المخلوق** توصیف کرده‌اند به طوری که صرف نظر از معانی بلند و ژرف و حکمت‌آمیز آن که جان‌های اندیشمندان را شیفته خود کرده از نظر علوم ادبی نیز سرآمد بوده و به همین جهت نام گرانقدر نهج البلاغه را برای آن برگزیده‌اند چرا که:

کَلامُ علیٍّ، کَلامُ علیٍّ وَ ما قاله المرتضی، مرتضی^۱

عظمت و ارجمندی این کتاب نفیسی به اندازه‌ای است که غیرمسلمان‌ها نیز مجذوب آن شده و در برابر آن زانوی ادب به زمین زده‌اند به همین جهت است که برای این اثر والا شرح‌ها و تفسیرهای گوناگونی نوشته شده است و متن آن نیز به زبانهای گوناگون ترجمه شده تا همه انسانهای شیفته حقیقت و دانایی از آبشخور این زلال معرفت بهره‌مند شوند. کتابی که در پیش روی شماست نیز شرحی مختصر بر خطبه اول نهج البلاغه است که به خطبه توحیدیه مشهور

۱ سخن علی (ع) سخنی والا است و آنچه که مرتضی (ع) فرموده سندیده و نگوست

می‌باشد. این شرح به قلم همنام مولایش ابوالحسن، دانشور و فیلسوف مهم امامیه سید ابوالحسن رفیعی قزوینی است که به روش فلسفی و متأثر از حکمت صدرایی نگاشته شده است. محتوای این خطبه سرشار از مباحث عمیق عقلی و حکمی است لذا برای دانشمندانی که در حوزه عقلیات و علوم حکمی تبخّر دارند میدانی فراخ برای شرح و بسط کلام مولانا علی رحمته الله به مذاق حکمت و فلسفه است.

در بین آثار بجای مانده از این علامه ذوفنون نامی از این اثر برده نشده است و حتی در پرسشی هم که از فرزند بزرگوار وی مرحوم حاج سید محسن رفیعی (که آثار باقی‌مانده از پدر تماماً نزد وی بوده) دربارهٔ چنین اثری شد وی اظهار بی‌اطلاعی کرد و محققانی همچون استادان حسن‌زاده آملی، غلامحسین رضائزاد و منوچهر صدوقی که به طور مبسوط به شرح زندگی علمی و عملی آن بزرگمرد پرداخته‌اند نیز هیچ اشاره‌ای به چنین اثری نکرده‌اند و این امر بیانگر آن است که این نوشته ناشناس مانده است.

متن این رساله به خط علامه رفیعی نیست و شخص دیگری از روی نوشته اصلی استنساخ کرده است و در دفتری چهل برگه نگاشته است که محتمل است به خط مرحوم حاج سید ابوالقاسم حاج سید جوادی که از شاگردان وی بوده است باشد.

متأسفانه این شرح کم‌نظیر به عللی که معلوم نیست ناتمام مانده است و مشخص نمی‌باشد که آیا شارح به علت حادثه‌ای از نگارش بقیه آن بازمانده یا این که کاتب متن، توفیق نوشتن بقیه آن را نداشته است. به هر حال بر اساس ظواهر رساله و این که در بعضی مواضع آن حاشیه‌هایی با ذکر «منه» است باید در زمان زندگانی علامه رفیعی استنساخ شده باشد.

این دفتر حکمت اثر نزد صدیق معظم جناب حاج سید جمال‌الدین

دیباجه ۳

زرآبادی که حقاً دست توانایی در تحقیق و تدقیق دارد موجود بود که مرحمت کرده و تصویری از آن را به اینجانب سپردند (شکر الله مساعیه) ولی از آنجایی که نسخه‌ای منحصر بوده و پاره‌ای از مواضع آن هم ناخوانا بود امکان مقابله نبود لذا در اندک مواردی که کلمه‌ای اصلاً قابل خواندن نبوده در پاورقی به آن اشاره شده است و در بعضی از مواضع هم که کلمات یا عبارت‌هایی محتاج به توضیح بوده در پاورقی به شرح آن پرداخته‌ایم.

شرح حال علمی و عملی علامه رفیعی در مواضع و کتابهای گوناگونی نگاشته شده است ولی از آنجایی که این رساله برای اولین بار به صورت مجموعه‌ای بیکو به چاپ می‌رسد بر آن شدیم زندگی‌نامه مفصلی از آن دانشور توانا بنگاریم که حاوی اکثر نکاتی که در جایزای مختلف درج شده و نیز مطالبی که تاکنون منتشر نشده باشد تا خواننده بطور جامع با حیات طیبیه این عالم رتانی آشنا گردد. لازم به ذکر است که در این زندگی‌نامه به جهت رعایت شیوه علمی نگارش از آوردن هرگونه القاب و تمجید در مقابل نامهای اشخاص ولو در هر رتبه‌ای بوده‌اند خودداری شده است و این نه بخاطر جسارت یا نادیده گرفتن مکانت والای مترجمین است بلکه فقط بخاطر پرهیز از پیش‌داوری درباره جنبه‌های علمی دانشوران و عدم جفا در حق آنان بوده و این کار دشوار را بر عهده خوانندگان گذارده‌ایم تا با دقت در مطالب نوشته شده درباره اشخاصی که از آنان یاد شده نسبت به جایگاه هرکس داوری نمایند.

در انتهای این رساله هم کتاب عرفان حج و نیز سه مقاله از علامه رفیعی که قبلاً به صورت مجزا منتشر شده بوده آورده شده تا از مطالب مفید این نوشتارها نیز استفاده گردد.

محمدرضا بندرچی

شرح احوال و آثار

www.ketab.ir